

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 1682/21

לפני:

כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופטת יי וילנר
כבוד השופט א' שטיין

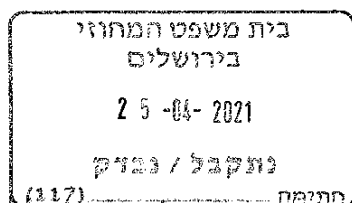
המערערים:

1. רשת מדיה בע"מ
2. רביב דרוקר

נגד

המשיבים:

1. בנימין נתניהו
2. מדינת ישראל
3. שרה סגל

ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים
מיום 7.3.2021 בת"פ 67104-01-20 שניתנה על ידי כבוד
השופט ר' יעקובי

תאריך הישיבה:

ב' בניסן התשפ"א (15.3.2021)

בשם המערערים:

עו"ד זאב ליאונד; עו"ד דור ליאונד; עו"ד פרייס
סיטון

בשם המשיב 1:

עו"ד עמית חדד; עו"ד נעה מילשטיין; עו"ד
אביחי יהוסף; עו"ד יאיר לשם

בשם המשיבה 2:

עו"ד איתמר גלבפיש; עו"ד אלון גילדין

בשם המשיבה 3:

אין התייצבות

פסק-דין

השופט נ' סולברג:

1. האם נכון יהיה להתיר למערערים לפרסם בתכנית 'המקור', תיעוד חזותי וקולי
מחקירתו של שעה סגל ז"ל במשטרה?

2. במסגרת חקירות המשטרה בעניינו של ראש הממשלה, בנימין נתניהו, זומן
במהלך שנת 2017 שעה סגל למסור גרסתו בעניין. לדאבון הלב, חלפו חודשים ספורים

ממועד החקירה, וסגל נתבקש לבית עולמו. לימים, הוגש כתב אישום לבית המשפט המחוזי בירושלים, נגד ראש הממשלה ונאשמים נוספים. המשפט החל, וכעת מצוי בפרשת התביעה. ביום 24.2.2021, פנו המערערים להרכב השופטים שדן בתיקי ראש הממשלה (השופטים ר' פרידמן-פלדמן, מ' בר-עם וע' שחם), וביקשו להתיר להם לפרסם בתכנית 'המקור', קטעים המתעדים באופן חזותי וקולי את חקירתו של שעה סגל ז"ל במשטרה. הבקשה הוגשה לפי סעיף 13 לחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים). התשס"ב-2002 (להלן: חוק חקירת חשודים). בהחלטה מיום 25.2.2021 – דחה הרכב השופטים את הבקשה. נקבע, כי מכיוון שבחקירת עד עסקינן ולא בחקירת חשוד, הרי שסעיף 13 לחוק חקירת חשודים – שעניינו בפרסום תיעוד חזותי או קולי של חקירה – אינו חל, ולבית המשפט אין סמכות לדון בבקשה.

3. בא-כוחו של ראש הממשלה, הגיש בקשה לעיין מחדש בהחלטת בית המשפט המחוזי. לדבריו, סעיף 13 לחוק חקירת חשודים, אינו חל רק על מי שנחקר כחשוד במשטרה, אלא גם על מי שנחקר כעד. לפיכך, יש לדון בבקשה "ולקבוע שאין לפרסם את המבוקש בה". ב"כ ראש הממשלה טען, כי באמצעות בקשת הפרסום מבקשים המערערים "לעשות שימוש בהדלפה אסורה"; והוסיף וטען בהקשר זה, כי "דומה שאוזלת היד של רשויות האכיפה ביחס לתופעה הנרחבת של הדלפות של חומרי חקירה בהליך זה הביאה לתעוזה יוצאת דופן שמקבל ההדלפה פונה עם ההדלפה האסורה לבית המשפט שיתיר לו לפרסם אותה".

מנגד, הגישו המערערים לבית המשפט המחוזי את עמדתה של הגב' שרהלה סגל, אלמנתו של שעה ז"ל, והיורשת היחידה של עזבונו, והיא אמרה כדברים הללו: "מר דרוקר ביקש הסכמתי – בנסיבות הללו – לאפשר את שידור הוידאו והאודיו של הקלטת ואני מסכימה כי ערוץ 13 ורביב דרוקר יפעלו על פי דין, וככל שבית המשפט יבקש לקבל עמדתי בנושא הרי שאני מותירה ההחלטה בנושא לשיקול דעתו של בית המשפט".

4. בתגובה מטעם המדינה לבית המשפט המחוזי נטען, כי מקובל עליה שסעיף 13 לחוק חקירת חשודים, חל גם על חקירתו של עד במשטרה, ולא אך על חקירת חשודים. אשר לבקשת הפרסום גופה, פרשה המדינה את השיקולים מזה ומזה. מחד גיסא נטען, כי משעה שאלמנתו של שעה ז"ל אינה מתנגדת לפרסום, הרי ש"לא מתקיים בענייננו החשש המרכזי העומד בבסיס תכלית החקיקה לאיסור פרסומים שכאלה – קרי, החשש לפגיעה [ב]פרטיות בניגוד לרצונו של הנחקר". כמו כן טענה המדינה, כי דבריו של שעה ז"ל, לא יוגשו כראיה, ולכן "אין חשש שעדות עתידית 'תזוהם' על ידי פרסום מקדים". מאידך גיסא טענה, כי "לפרסום עשוי להיות אפקט מצנן מסוים על מידת שיתוף הפעולה של נחקרים עתידיים". עוד טענה המדינה במישור זה, כי מאחר שהותר פרסומם של תמלילי החקירה,

לא מובן מהו "האינטרס הציבורי העמוק לפרסם את תוכן עדותו דווקא בדרך של התיעוד החזותי". בתום הצגת השיקולים השונים, הותירה המדינה את ההכרעה לשיקול דעתו של בית המשפט. עוד ביקשה המדינה להבהיר, כי הנחת המוצא שלפיה "מקור הקלטת הינו בהדלפה של רשויות האכיפה חסרת כל בסיס. ודוק, הקלטת מושא הבקשה מצויה מזה זמן בידי הנאשמים ועורכי דינם הרבים, ועל כן, יתכן עד מאוד, כי [המעוררים] קיבלו את תיעוד ההקלטה ממקור שאינו ברשויות האכיפה".

בעקבות הודעה שהגיש בא-כוחו של ראש הממשלה, שבגדרה טען כי קיימת מניעה לכך שהמותב הדן בתיק העיקרי יצפה בחקירות בשל חשש מפני 'זיהום' ההליך, הועברה הבקשה לדיון לפני השופט ר' יעקובי.

5. בהחלטת השופט יעקובי מיום 7.3.2021, נדחתה בקשת המערערים לפרסם את התיעוד החזותי והקולי מחקירתו של שעה סגל ז"ל במשטרה. תחילה קבע בית המשפט, כי "בשלב הנוכחי אין מחלוקת כי לא קיימת בעיית סמכות וכי ההרכב ובעקבותיו מותב זה מוסמכים לדון במה שעל הפרק". בהתייחס לבקשה עצמה, קבע בית המשפט, כי על-פי החוק והפסיקה, הכלל הוא, שלא יפורסם תיעוד חזותי או קולי מחקירת משטרה. המבקש לסטות מן הכלל האמור, נדרש לשכנע כי מתקיימות נסיבות מיוחדות ואינטרס משמעותי לעשות כן. בית המשפט המחוזי קבע, כי המערערים "לא מצליחים לעמוד בנטל הנכבד ולהצביע על 'נסיבות מיוחדות' ועל 'אינטרס משמעותי', המהווים תנאים לסטייה מן הכלל". נקבע, כי ההליך העיקרי מצוי בשלב מוקדם יחסית – בטרם החלו דיוני ההוכחות – עובדה אשר מטה את הכף לשלילת הפרסום, לפחות בעת הזאת. כמו כן, עשוי הפרסום להשפיע על עדים שאמורים להעיד בבית המשפט, ועל טוהרו של ההליך השיפוטי. אשר לשיקול פומביות הדיון, קבע בית המשפט המחוזי כי משקלו מצטמצם בענייננו. חקירתו של שעה סגל ז"ל, לא אמורה להיות מוגשת כראיה בהליך, וממילא אינה מהווה חלק מן ה'דיון'. עוד הדגיש בית המשפט, כי אין מניעה לפרסם את תמלילי החקירה במשטרה, כאשר המחלוקת שבין הצדדים מצטמצמת אך לפרסומו של התיעוד החזותי והקולי. ה'תוספת' החזותית והקולית לבדה, קבע בית המשפט, אינה מצדיקה העתרות לבקשה להתיר את הפרסום. בייחוד אמורים הדברים, כשה'תוספת' "עלולה גם לגרום או לתרום לכך שהציבור יטעה לחשוב שהעדויות שבה עסקינן היא חלק מחומר הראיות במשפט".

6. בית המשפט המחוזי הוסיף, כי עשויות להיות השלכות עתידיות לפרסום התיעוד החזותי או הקולי מחקירות המשטרה. פרסום שכזה עשוי להרתיע עדים פוטנציאליים מלשתף פעולה עם חוקריהם, מחשש שמא יפורסם בהמשך תיעוד מחקירתם בכלי התקשורת. אשר לפגיעה בפרטיותו של סגל המנוח, ציין בית המשפט המחוזי, כי אמנם

אלמנתו אינה מתנגדת לפרסום, אלא שעמדתה "אינה חזות הכל. המדובר בזכות אישית של הנפטר ולא ברור כלל כי די בעמדת אלמנתו כדי לוותר עליה. כך הוא ביתר שאת כשלא צוין ולא הונחה תשתית לכך שהאלמנה היא יורשתו היחידה של המנוח". לבסוף, התייחס בית המשפט המחוזי לכך שחלקים מסויימים מהתיעוד – כבר פורסמו; ולכך שהחומר שפורסמו נתבקש – הודלף. המערערים, קבע בית המשפט, "מבקשים לרתום את בית המשפט כדי שיתיר להם שאותו חומר שהודלף יפורסם בהגברה מרבית".

נוכח האמור, דחה בית המשפט המחוזי את הבקשה לפרסום התיעוד החזותי והקולי מחקירותיו של שעה סגל ז"ל. לצד זאת הוסיף, כי "אין בכך לחסום אפשרות שבמועד עתידי מתאים ניתן יהיה לעתור בבקשה מתאימה".

מכאן הערעור שלפנינו.

7. המערערים טוענים, כי שגה בית המשפט המחוזי בקובעו, כי 'הדלפת' החומרים מטה את הכף לדחיית בקשת הפרסום. לדידם, "הדלפות הן כלי ראשון במעלה בעבודתו של עיתונאי חוקר, הנמצא בחד החנית להבטחת קיומה של מדינה דמוקרטית, המעוניינת כי לאזרחיה תישמר החירות להיחשף למידע אודות המתרחש בזירה הציבורית, ואשר משפיע על מציאות חייהם". המערערים מוסיפים, כי קביעת בית המשפט המחוזי בהקשר זה, מרוקנת מתוכן את ההסדר המעוגן בסעיף 13 לחוק חקירת חשודים. עוד הם טוענים, כי מתקיימות בענייננו נסיבות מיוחדות המצדיקות את קבלת הבקשה. לדבריהם, "אין עניין ציבורי מובהק יותר מן העניין הקיים באופן התנהלותו של ראש ממשלה מכהן". מעבר לכך, טוענים המערערים, כי פרסום התיעוד החזותי והקולי חשוב, נוכח טענות הנשמעות מפי ראש הממשלה, שלפיהן חוקרי המשטרה התנהלו כלפיו באופן פסול, וכי 'נתפרו' לו תיקים. "פרסום תיעוד חזותי וקולי יאפשר לציבור להתרשם באופן בלתי אמצעי מן הדרך שבה נהגו רשויות האכיפה בגביית העדות, בזמן אמת, ומן הדינמיקה במהלכה, דבר שקשה מאד לדלות מהודעה כתובה, אשר מטבע הדברים, עלולה להחמיץ ניואנסים חשובים".

8. המערערים מוסיפים, כי העובדה שחלק מן החומרים כבר פורסם בכלי התקשורת, מהווה שיקול להתיר את תיעוד החקירה כולה. עוד הם טוענים, כי לא ברור כיצד תוספת החזות והקול – 'תוספת הצבע' – תפגע בטוהר ההליך השיפוטי, ותשפיע על עדים שאמורים להעיד בהליך, לאחר שתמלילי החקירה כבר פורסמו ברכיב. הודגש, כי אף לעמדת המדינה אין חשש לזיהום עדויות, שכן שעה סגל ז"ל אינו עד במשפט, ודבריו לא יובאו כראיה בהליך. אשר לקביעת בית המשפט המחוזי, שלפיה עשוי הפרסום 'לצנן' שיתוף פעולה עתידי של נחקרים, טוענים המערערים, כי "קביעה זו אינה עולה בקנה אחד עם ההלכה הפסוקה, ומשנה באופן דרמטי את מארג השיקולים ומערכת האיזונים

הנדרשים למתן החלטה בנושא זה. אם במקרה שבו מדובר באדם שנפטר ולא יעיד במשפט, דבריו לא מוגשים כראיה בהליך ואלמנתו לא מתנגדת לפרסום הקלטת עדותו, לא ניתן היתר לפרסום, אזי לא ברור באילו נסיבות כן יינתן היתר שכזה".

9. עוד טוענים המערערים, כי שגה בית המשפט המחוזי בקובעו כי פרסום התיעוד עשוי להטעות את הציבור, ולגרום לו לחשוב שהעדויות היא חלק מחומר הראיות במשפט. נטען, כי שיקול זה כלל אינו רלבנטי לצורך הכרעה בבקשה לפי סעיף 13 לחוק חקירת חשודים. כמו כן, אין זה ברור "במה שונה בהקשר האמור הפרסום המותר של תמלול מתן העדות, מפרסום התיעוד החזותי". מעבר לכך ציינו המערערים, כי אין קושי להדגיש בשידור, שחקירתו של המנוח לא תוגש כראיה במשפט. עוד נטען, כי בית המשפט "בחר להתעלם, או לכל הפחות, לייחס משקל זעום ביותר להסכמה של אלמנת המנוח לפרסום, בנימוק כי הזכות שלא להתנגד לפרסום היא זכות אישית של המנוח". בהקשר זה מפנים המערערים לסעיף 25 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (להלן: חוק הגנת הפרטיות), שלפיו קרוביו של נפטר רשאים להגיש בשמו תביעה בגין פגיעה בפרטיות. מכאן, שיש ליתן משקל לעמדת קרוביו של הנפטר, בעניינים הנוגעים לפגיעה בפרטיותו.

10. בדיון לפנינו חזרו המערערים על טענותיהם והוסיפו עליהן. ב"כ המערערים הבהיר, כי שלושה שיקולים יובאו בחשבון בעת בחינת בקשה לפי סעיף 13 לחוק חקירת חשודים: השיקול המרכזי מתייחס לפגיעה שתיגרם לנחקר כתוצאה מהפרסום; שיקול שני נוגע לפגיעה בהליך המשפטי; והשיקול השלישי מתייחס לאינטרס הציבורי שבפרסום. לדבריו, בחינת שלושת השיקולים בענייננו, מובילה למסקנה כי יש להתיר את פרסום התיעוד החזותי והקולי.

11. מנגד טען ב"כ של ראש הממשלה, כי אין מקום לטענה בדבר קיומה של הסכמה מצד אלמנתו של סגל ז"ל. ההסכמה הנטענת ניתנה בהסתמך על מצג שווא, שלפיו פרסום התיעוד בתקשורת הוא בלתי נמנע. בנוסף טען ב"כ ראש הממשלה, שהזכות לפרטיות אינה עוברת בירושה, ולכן האלמנה אינה רשאית למחול על פרטיותו של המנוח. לדבריו, פרסום התיעוד מן החקירה נועד להשפיע על ההליך השיפוטי, אשר אמור להתנהל בבית המשפט; לא בתקשורת. לדבריו, "השיקול המרכזי הוא טוהר ההליך והשלב שבו אנחנו נמצאים"; כל עוד לא נסתיימה שמיעת העדויות – "לא מתירים את החרג שבסעיף 13". אמנם, בענייננו, עדותו של שעה ז"ל לא תישמע, אך הנושאים שעליהם נחקר הם חלק מהאישום התלוי ועומד נגד ראש הממשלה. כמו כן נטען, כי אין להשלים עם מצב שבו הדלפה המתקבלת באופן פסול, תוכשר ותולבן בעזרת בקשה המוגשת לבית המשפט.

12. ב"כ המדינה טען, כי הוא אינו סבור שמדובר בהדלפה שמקורה ברשויות המדינה, שכן חומרי החקירה מצויים זה למעלה משנה אצל סנגוריהם של כל הנאשמים בפרשה, כשלכל אחד מהם אינטרסים שונים ומטרות שונות. לגישת ב"כ המדינה, גם אם נניח שמדובר בהדלפה שמקורה בנציגי המשטרה או הפרקליטות, אין בכך כדי למנוע באופן מוחלט את פרסום התיעוד מן החקירה. עוד נטען, כי ה'תוספת' שבפרסום התיעוד החזותי על פני פרסום התמלילים לבדם – אינה פוגעת בהליך השיפוט. יחד עם זאת, טען ב"כ המדינה, כי "יש חשש של מראית פני ההליך". לפיכך, סבורה המדינה כי אין לשנות מהחלטת בית המשפט המחוזי. בהתייחס לעמדת אלמנתו של שעה ז"ל, נטען כי יש לה זכות להביע עמדה בשמו של המנוח, בייחוד כשבמקרה דנן היא היתה גם שותפתו העסקית.

דיון והכרעה

13. סעיף 13 לחוק חקירת חשודים, הוא המקור החוקי שממנו נלמד האיסור על פרסום תיעוד החקירה ברבים: "המפרסם תיעוד חזותי או קולי של חקירה, כולו או חלקו, בלא רשות בית משפט, דינו – מאסר שנה; לענין סעיף זה, 'חקירה' – לדבות חקירה בידי רשות אחרת המוסמכת לחקור על פי דין, שהוצא לגביה צו לפי סעיף 16(ג)". כעולה מן ההוראה הנ"ל, האיסור הפלילי בגין פרסום תיעוד החקירה, אינו חל על כל דרכי התיעוד, כי אם על תיעוד חזותי או קולי בלבד (ע"פ 10994/08 מדינת ישראל נ' תורג'מן, פסקה 37 לפסק הדין של השופטת פרוקצ'יה (14.5.2009) (להלן: עניין תורג'מן); ע"פ 2476/15 רשות השידור (בפירוק) נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (5.4.2016) (להלן: רשות השידור)). עוד ניתן ללמוד מסעיף 13 לחוק חקירת חשודים, כי "הכלל שקבע המחוקק לענין זה הינו באיסור הפרסום, וכי התרתו אמורה להיות מסווגת כחריג לכלל. לאמור, על מבקש ההיתר לשכנע כי מתקיימות נסיבות המצדיקות חריגה מכלל האיסור" (בש"פ 4275/07 רשות השידור נ' מדינת ישראל, פסקה 2 (17.9.2007)).

משאלו הם פני הדברים, יש לתהות מדוע בחר המחוקק לקבוע, שככלל, יאסר פרסומו של תיעוד חזותי או קולי של החקירה, בעוד שדרכי תיעוד אחרות לא נאסרו בגדרו כל עיקר? מענה לשאלה זו, עשוי לסייע לנו בהגדרת השיקולים שינחו את בית המשפט, בבוחנו אם במקרה הנדון לפנינו נכון יהיה לסטות מן הכלל, ולהתיר את פרסום התיעוד החזותי או הקולי של החקירה.

כבודו ופרטיותו של הנחקר

14. עיון בדינוי ועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת, בעת הכנת חוק חקירת חשודים לקריאה שניה ושלישית, עשוי להעמידנו על הסיבה שבעטיה החמיר המחוקק דווקא

בתיעוד חזותי או קולי של חקירה, ולא בדרכי תיעוד אחרות. ח"כ שאול יהלום התייחס לכך במפורש: "מדובר פה בדבר חמור. לוקחים את החדר הפרטי ביותר של אדם ומי יודע באיזה לחצים הוא היה אחרי כמה ימי חקירה, הוא שופך את נפשו ולבו ומוציאים את זה החוצה. אני לא מדבר רק על עצם החקירה אלא זו פגיעה נוראה בכבוד האדם ולפעמים ביוש עד כדי כך שהאדם עצמו לא מכיר את עצמו" (פרוטוקול ישיבה מס' 283 של ועדת החוקה, חוק ומשפט, הכנסת ה-15, 22 (2.4.2001)). החרה-החזיק אחריו, יושב-ראש הוועדה, ח"כ אמנון רובינשטיין: "חבר-הכנסת יהלום, אמרת בצדק שהדבר הכי משפיל הוא שאדם נמצא בחדר ורואה את עצמו – הקלטת – בעוד שחומר בכתב עובר תהליכים אחרים" (שם, 26). עמדה זו נתקבלה גם על דעתה של עו"ד רינת קיטאי, אשר יצגה בדיוני הוועדה את האגודה לזכויות האזרח: "כמו שאמר חבר-הכנסת יהלום צריך להביא בחשבון את הקלטת בגלל הפגיעה החודרנית הקשה בכבוד האדם ובפרטיות שלו" (שם, 24).

15. עיון בהיסטוריה החקיקתית מלמד אפוא, כי 'תוספת הצבע', או 'תוספת הקול', אינן תוספות בעלמא. ה'תוספות' הללו, עשויות להביא לפגיעה קשה בכבודו ובפרטיותו של הנחקר, יותר מזו שתתרחש נוכח פרסום תמלילי החקירה. לפיכך, בחר המחוקק לאסור דווקא את פרסום התיעוד החזותי או הקולי של החקירה, שבגדרו ניתן 'לראות את הקולות'. באופן הזה נתפרש סעיף 13 לחוק חקירת חשודים גם על-ידי המשנה לנשיאה א' ריבלין: "ההבחנה שעושה הוראת הסעיף בין פרסום חזותי או קולי של החקירה לבין פרסום תוכנה של החקירה בדרך אחרת – דוגמת תמליל, מעידה בבירור על קיומה של התכלית שעניינה שמירה על כבוד הנחקר ועל פרטיותו. לשם הגשמת תכלית זו נאסר, מחוץ לכתלי בית-המשפט, פרסום חזותי או קולי של הנחקרים כפי שצולמו והוקלטו בעת חקירתם. תכלית זו מבקש החוק להגשים בכל הזמנים הרלבנטיים והאיסור אינו גודר עצמו אך לתקופה שטרם משפט או לתקופה שטרם סיומו של המשפט" (ע"פ 5127/11 רשות השידור נ' דון, פסקה 5 (10.10.2011)). כדברים האלה אמר גם השופט (כתוארו אז) א' רובינשטיין: "לשאלת חברתי, השופטת פרוקצ'יה, שהרי מדובר בפרוטוקול פתוח, ממילא, ומה ההבדל בין זאת לפרסום – השיב בא כוח המדינה, כי מראה עיניים אינו דומה לפרפרזה בדיווח תקשורתי. אכן, כן הוא; ועל כן קבע המחוקק את האיסור לעניין 'תיעוד חזותי או קולי', שהרי ברי כי פרטיות המבקש תיפגע במיוחד על ידי פרסום כזה" (עניין תורג'מן, פסקה י"א).

16. פרסום מראות החקירה וקולותיה, צפוי לפגוע בנחקר, אשר נחשף לעין כל בשעותיו הקשות. "כל חקירה, ותהא זו הסבירה וההוגנת מכולן, מעמידה את הנחקר במצבים מביכים, מכבידה עליו, מחטטת בצפונותיו, חודרת לפני ולפנים של ציפור נפשו ויוצרת אצלו לחצים נפשיים חמורים" (יעקב קדמי על הראיות חלק ראשון 52 (2009)). דברים אלו נכתבו בנוגע לחקירתו של חשוד, אך הם רלבנטיים גם ביחס לחקירותיהם של עדים אחרים (בש"פ 4275/07 רשות השידור נ' מדינת ישראל, עמודים 11-12 (17.9.2007)). לא

פעם, ימצאו אותם עדים במתח, בין חובתם האזרחית לשתף פעולה עם החוקרים, לבין נאמנותם למכריהם ואוהביהם, אשר ניצבים במוקד החקירה המשטרתית. העדים עשויים לשתוק, להתפתל, להתבלבל, להיתפס בקלקלתם. פרסום חקירותיהם ברבים, יכול שיפגע בכבודם, בבני משפחותיהם, בקשריהם האישיים, אולי גם בפרנסתם. לא לשם כך נוצר תיעוד חקירתם. מטרת התיעוד החזותי והקולי של החקירה, היא לאפשר לבית המשפט – "להתרשם, בדרך הקרובה ביותר באופן הבלתי-אמצעי, מאופן ונסיבות מסירת הודאת הנאשם, ובכך תתאפשר הן הגנה טובה יותר על זכויותיו של הנאשם מחד גיסא, והן יעילות רבה יותר בבחינת ההוכחות המובאות לבית-המשפט, שמשמעותה שיפור ביכולתו של בית-המשפט להגיע לחקר האמת, ואף, בסופו של דבר, חיטון בזמן ובמשאבים אחרים" (מדברי ח"כ אופיר פינס-פז בהצגת הצעת החוק לקריאה שניה ושלישית במליאת הכנסת (פרוטוקול ישיבה 323 של הכנסת ה-15, 65 (26.6.2002)). מטרות התיעוד החזותי והקולי הן להגן על זכויות חשודים ונאשמים, לקדם את חקר האמת, ולייעל את ההליך הפלילי (עניין תורג'מן, פסקה 34). הבאשת ריחו של הנחקר ברבים, אינה באה בכלל אותן מטרות.

17. נמצאנו למדים, כי בקובעו את הכלל האוסר לפרסם תיעוד חזותי או קולי של חקירה, ביקש המחוקק, בראש ובראשונה, להגן על פרטיותם ועל כבודם של העדים והחשודים. כפועל יוצא, בבואו לקבוע אם נכון לחרוג מן הכלל ולהתיר פרסום של תיעוד חזותי וקולי, יבחן תחילה, כיצד עשוי הפרסום להשפיע על פרטיותו וכבודו של הנחקר. בהתאם, נקבע בפסיקה, כי בטרם תתקבל החלטה בבקשה לפי סעיף 13 לחוק חקירת חשודים, ישמע בית המשפט את עמדת הנחקר, ובמקרה שיתנגד לפרסום – ינתן לכך משקל רב (רשות השידור, פסקה 7). כמו כן, צוין בהנחיות פרקליט המדינה, כי "במקום בו הנחקר מודע להשלכות ואינו מתנגד לפרסום, ובפרט אם הוא מיוצג, תגבר הנטייה לכבד את עמדתו, בכפוף לשיקולים ולתכליות האחרות שביסוד איסור הפרסום" ("איסור פרסום תיעוד חזותי או קולי של חקירה" הנחיות פרקליט המדינה 14.22 (התשע"ז); (להלן: הנחיות פרקליט המדינה)).

18. בכל הנוגע לבחינת הפגיעה בכבודו של הנחקר, נסיבות העניין דנן – בלתי-שגרתיות. הנחקר, שעיה סגל ז"ל, אינו בין החיים, ואין אנו יכולים לשאלו, אם פרסום התיעוד המבוקש יפגע בכבודו ובפרטיותו; אם הוא מתנגד לפרסום, או מסכים. כמו כן, אין לדעת עד כמה דברים הנאמרים אחר המת, מסכים לו נזק. "אמר רבי יצחק כל המספר אחרי המת כאלו מספר אחרי האבן" (בבלי, ברכות יט, ע"א). ברם, מותו של אדם אינו מתיר את הרצועה, ולא מאפשר לפגוע בזכרו ובשמו הטוב מבלעדי סייג. "הפסיקה הישראלית קבעה לא אחת כי גם הזכות לכבוד עומדת לאדם לאחר מותו. כך למשל, נקבע כי כבוד האדם שבחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו פורש עצמו גם על כבוד המת" (ע"א 4576/08

בן-צבי נ' היט, פסקה 29 לפסק הדין של המשנה לנשיאה א' ריבלין (7.7.2011); (להלן: בן-צבי)). כזאת נקבע גם במשפט העברי: "תקנת קדמונינו וחרם, שלא להוציא שם רע על המתים" (שולחן ערוך, אורח חיים, סימן תר"ו, סעיף ג).

19. זאת ועוד: בפגיעה בכבוד המת, כרוכה גם פגיעה בחיים; באוהביו ובמוקירי-זכרו: "הלכה פסוקה היא, כי 'כבוד האדם' בענייניו משמעו, בראש ובראשונה כבוד המת, היינו רצונו המפורש או המשוער של הנפטר, וכבוד החיים, היינו רצון משפחת הנפטר, אוהביו ואוהביו, המבקשים לכבד את זכר הנפטר" (מדברי המשנה לנשיא, מ' אלון בע"א 1482/92 הגר נ' הגר, פ"ד מז(2) 793, 801-802 (1993)). המשפט הישראלי הכיר במעמד המיוחד של בני משפחת המת בהקשרים שונים, הנוגעים לפגיעה בכבודו ובשמו הטוב. בסעיף 6א לחוק האנטומיה והפתולוגיה, התשי"ג-1953, נקבע, כי אם לא פירש המנוח בעודו בחיים את רצונו בדבר נתיחת גופתו, הנתיחה תבוצע רק אם "הסכים לכך בן זוגו של הנפטר, ובהעדר בן זוג – ילדיו, ובהעדר ילדים – הוריו, ובהעדר הורים – אחיו או אחותו". מן ההוראה הזו למד המשנה לנשיאה א' ריבלין, כי "החוק מקנה חשיבות עצומה לעמדתם של בני משפחת הנפטר בשאלה כיצד יש לנהוג בגופתו. עמדה זו משקפת הן הגנה ישירה על בני המשפחה האבלים והן הגנה עקיפה על הנפטר ועל רצונותיו, באמצעות הקרובים לו ביותר" (עניין בן-צבי, פסקה 27). בהתייחס לפגיעה בשמו הטוב של הנפטר, נקבע בסעיף 5 לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965: "לשון הרע על אדם שפורסמה אחרי מותו, דינה כדין לשון הרע על אדם חי, אלא שאין בה עילה לתובענה אזרחית או לקובלנה, ולא יוגש כתב אישום בשל עבירה לפי סעיף זה אלא אם ביקש זאת בן-זוגו של המת או אחד מילדיו, נכדיו, הוריו, אחיו או אחיותיו". אחר מותו, יכולים אפוא קרוביו של המת לתבוע את עלבונם, אולי גם את עלבונם-הם, ולבקש כי יוגש כתב אישום נגד מי שדיבר בו סרה, נגד מי שביזהו.

קרובי המת רשאים אפוא 'למחול' על פגיעה בכבודו, ובשמו הטוב של המת; ורשאים הם גם לתבוע את עלבונם ונגד ביזויו.

20. בנדרון דידן, הודיעה אלמנתו ושותפתו העסקית של שיעיה ז"ל – שרהלה סגל – כי היא אינה מתנגדת לפרסום התיעוד החזותי והקולי של חקירתו, בתכנית 'המקור'. משלא הותיר אחריו המנוח הוראות ברורות בעניין הזה, אין לנו אלא הודעה שמסרה לנו אלמנתו. חזקה עליה שלא תרצה בביזויו; כי הודעתה ניתנה רק לאחר ששקלה כדבעי אם אישה המנוח היה חפץ בפרסום הדברים ברבים, או למצער לא מתנגד לו. לכך יש להוסיף, כי סגל ז"ל נחקר כעד, לא כחשוד, עובדה אשר מקהה במידת-מה את החשש מפני השיפתו בקלוגו. עניינו הרואות, כי בהתייחס לשיקול הפגיעה בכבודו ובשמו הטוב של

החשוד או העד, לפי העניין, לא נמצאה הצדקה לאסור את פרסום התיעוד החזותי והקולי של חקירת שעיה סגל ז"ל.

אינטרס ציבורי בפרסום

21. בקביעה כי כבודו ושמו הטוב של שעיה ז"ל לא יפגעו כתוצאה מפרסום תיעוד החקירה, או שאף אם יפגעו, מחלה על כך אלמנתו 'בשמו' – לא סגי. קביעה זו שוללת אפשרות מפני גרימת נזק אישי לנחקר, אך אינה מסבירה באופן חיובי מדוע קיים אינטרס ציבורי לכך שהתיעוד יעשה לו כנפיים'. לשם כך נדרש להראות, כי יש עניין ציבורי בפרסום, וכי אין מדובר בדברי רכילות בעלמא. בעניינינו-אנו, עסקינן בחומרים הנוגעים להתנהלותו של ראש ממשלה מכהן, ליחסיו עם צוותו ויועציו. מטבע הדברים, לציבור עניין רב בפרסומם. גם עיון בתמלילים שהוגשו מעלה, כי ישנו אינטרס ציבורי במידע הגלום בהם. ברם, אין די בעצם קיומו של עניין ציבורי בפרסום: "על מנת להתיר פרסום תיעוד חזותי או קולי, על מבקש הפרסום לשכנע מדוע לא ניתן להסתפק בחומר החקירה הכתוב, או בהצגתו על ידי שחקנים למשל" (רשות השידור, פסקה 9). בעניין דגן, שוכנעת, כי בנסיבות שבהן מעוררת ההגנה טענות לגבי האופן שבו נגבו ההודעות בחקירותיו של ראש הממשלה, קיים אינטרס ציבורי ממשי בפרסום התיעוד החזותי והקולי של החקירה. לפרסום הקלטת ברבים תהא "חשיבות ממשית לצורך בחינת התנהלות הגורם השלטוני, והמשטרה בכללו" (עניין תורג'מן, פסקה 55). פרסום התיעוד החזותי והקולי יחשוף את התמונה במלואה, את טון הדיבור של החוקרים, את שפת גופם, את רמיזותיהם; גם תגובותיו של הנחקר יחשפו לעין כל. יצפה הציבור בתיעוד מן החקירה ויתרשם, כחכמתו, מן הדרך שבה חקרה המשטרה את אחד העדים בפרשה.

22. לא נעלם מעיני החשש מפני 'אפקט מצנן', מכך שעדים פוטנציאליים ירתעו מלשתף פעולה עם חוקריהם, שמא גם חקירתם-שלהם תפורסם ברבים. "ידיעתו של נחקר כי דברים שהוא מוסר בחקירה ייצאו מתחומי חדרי החקירה, או אף מתחומיו של אולם בית המשפט, ויפורסמו בהרחבה בתקשורת, עלולה להרתיעו ממסירת גרסה שלמה לחוקריו" (עניין תורג'מן, פסקה 43). ברם, חשש זה נסמך על ההנחה, כי פרסום התיעוד החזותי או הקולי של החקירה, נעשה שלא בהסכמתו של הנחקר, תוך פגיעה בכבודו. אם ידעו נחקרים פוטנציאליים, כי ניתן משקל משמעותי, אולי אף מכריע להסכמתם או להסכמת מי שבא בנעליהם – יפחת חששם מלשתף פעולה עם חוקריהם. משקבענו, כי מבלעדי הסכמת הנחקר, או שארו, לפרסום – ספק רב אם בית המשפט יאות להתירו – מצטמצם אפוא החשש מפני אותו 'אפקט מצנן'. זהו מצב הדברים בעניינינו: הסכמת אלמנת שעיה סגל ז"ל לפרסום – ניתנה; הפגיעה בכבודו ובשמו הטוב – כמעט שאינה; כך שלחשש מפני רתיעת עדים פוטנציאליים – לא באנו.

23. ב"כ של ראש הממשלה טען באריכות, כי יש למנוע את פרסום התיעוד, מכיוון שבהדלפה שהושגה באיסור עסקינן, כי חוטא יצא נשכר. אכן כן, תופעת ההדלפות מחדרי החקירות ומן הדיונים הסגורים בפרקליטות – בזווה, יש להילחם בה ולמגרה. אולם, בעניין דנן, אין אנו יודעים מהיכן הגיע התיעוד, מיהו זה אשר מסרו; ולאיוזה צד במשפט הוא 'שייך'. שלוש פרשיות שונות מתנהלות נגד ראש הממשלה, בצדו נאשמים נוספים, לכל אחד מהם עורכי-דין, ולצדם: מתמחים, מזכירות ומעתיקים. בנסיבות הללו, אין אנו יכולים להצביע על 'המקור' שממנו דלף התיעוד אל 'המקור'.

24. היבט נוסף מתחום האינטרס הציבורי, שיובא בחשבון בעת דיון בבקשה לפי סעיף 13 לחוק חקירת חשודים, נוגע לחשש כי הפרסום ישפיע על ניהולו התקין של המשפט ועל טוהר ההליך השיפוטי. "פרסום כזה עלול להביא עמו גם לחצים חיצוניים על המעורבים במשפט, להשפיע על עדים שטרם העידו, ולפגוע באופן מהותי בדרך ניהול המשפט ובאווירה המאפיינת אותו, נוכח חשיפתו האפשרית לניסיונות גורמים שונים לנצל את הפרסום כדי לנסות ולהשפיע על ההליך בדרכים כאלה ואחרות" (עניין תורג'מן, פסקה 43). בעניין דנן, דבריו של סגל ז"ל לא יוגשו כראיה במשפט, ועל כן, כטענת המדינה, פוחת במידה ניכרת החשש מפני תיאום גרסאות והשפעה על עדים נוספים. ההליך השיפוטי אינו צפוי אפוא להינזק, נוכח פרסום התיעוד הקולי או החזותי של החקירה. בייחוד, כשפרסום תמלילי החקירה ברבים – לא נאסר כל עיקר. בהקשר זה חשוב להדגיש, כי הגם שבכל הנוגע לפגיעה בכבודו של הנחקר ובפרטיותו, נודעת חשיבות מרובה לתיעוד המוחשי, אין הדבר כן שעה שעסקינן בבחינת הפגיעה בטוהר ההליך השיפוטי.

25. שתי נסיבות שחברו להן כאן יחדיו, מטות אפוא את הכף להתיר את פרסום התיעוד החזותי והקולי בענייננו: האחת, והחשובה מן השתיים, הסכמת אלמנתו של הנחקר, שעיה סגל ז"ל, לפרסום הדברים; השנייה – הצהרת המדינה כי הודעתו של סגל ז"ל לא תוגש כראיה במשפט. ההסכמה, מפחיתה, אם לא מאיינת, את החשש מפני פגיעה בשמו הטוב של הנחקר, ומצמצמת את החשש מכך שנחקרים פוטנציאלים עתידיים ירתעו משיתוף פעולה עם חוקריהם. ההצהרה, מקהה את החשש מפני תיאום גרסאות, וזיהום ההליך המתנהל בבית המשפט.

26. אציע אפוא לחברי לקבל את הערעור, ולהתיר את פרסום התיעוד החזותי והקולי של חקירת שעיה סגל ז"ל במשטרה.

השופט א' שטיין:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופטת י' וילנר:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

לפיכך הוחלט כאמור בפסק הדין של השופט נעם סולברג.

ניתן היום, י"ג באייר התשפ"א (25.4.2021).

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט